

Jordan Kuničić

SV. TOMA SPAJA VREMENA

Znači li to da je i u svoje vrijeme spajao prošlost s budućnošću? Nije li time na neki način — poput lutaoca — bio *izvan vremena*? Ili je bogatstvom svoga *ja* izžarivao ideje i osjeća je te time utisnuo svoj pečat mnogim vremenima?

Na jednoj od svojih stranica istražuje kako čovjek živi poslije smrti, i to ovdje na zemlji. Živi, piše on, u svojim djelima ili u plodovima svojih djela. Tako opaki pisci zavode na zlo i poslije smrti, dobri i sveti obraćaju duše, šire istinu (III Pars, q. 59, a. 5). Sv. Toma doista živi kao *svetac* i kao *mislilac*. Živi danas, a zbog istih će razloga živjeti i sutra, i još dugo, jer *istina* i *svetost* su za sva vremena.

Pravilo veličine

Čini mi se da bi se moglo izraziti ovako: ako želiš mudro živjeti, neka ti prošlost ne bude kočnicom, sadašnjost neka te ne opija, a budućnost neka te ne uznemiruje.

Prošlost? Anatole France (1844—1924.) je rekao: »Sadašnjost je suhoparna i mutna, budućnost nepoznata. Čitavo bogatstvo, čitav sjaj, čitav čar svijeta je u prošlosti.«

Na protivnoj je strani jedan njegov sunarodnjak, René Descartes (1596—1650.). Ovaj postavlja načelo: »Ja sam čovjek koji ne želi ni da zna je li prije njega bilo ljudi.« Metodom sumnje i matematičkog provjeravanja dospio je u skepticizam, relativizam i u mnoge druge stranputice, jer mudrac zna pametno iskorištavati prošlost, a da ne upadne u herezu hvalitelja »dobrih starih vremena«. Kult bilo kojeg vremena je neka vrst hereze, idejne dakako, ne one vjerske. A moglo bi biti i to.

Sadašnjost? Sadašnjost je ono vremensko razdoblje određeno za nas. Tomina sadašnjost za nas je ondašnjost. Za nas i za njega vrijedi ona Waltera Savagea Landora (1775—1864.): »Sadašnjost kao glazbena nota ne bi ništa značila kad ne bi pripadala onome što je prošlo, i onome što ima doći.«

Živimo u svom vremenu. Zalančani smo okovima egzistencije u svom vremenu i prostoru. Odgovorni smo prije svega za *danas*. Tragika je u tome što čovjek ponekad živi kao da prije njega nije bilo ljudi i svijeta, a živi tako neplodno da sutrašnjica od njega neće imati nikakva spomena na nj.

Budućnost? Kriva je perspektiva gledati jedino u budućnost kao da smo prije svega odgovorni za vrijeme kojeg nema, za ljude koji ne postoje. »Otvorena stranica života je lijepa, ali je najljepša zapečaćena stranica« (A. Pazzini). Zapečaćena je stranica budućnosti. Jest, lijepo je sanjati o sretnoj budućnosti, ali relizam života savjetuje svakom čovjeku da vrši svoje dužnosti u *svom* vremenu, jer time automatski sprema sretnu budućnost i rješava pitanje svoje odgovornosti i za budućnost.

Tomina prisutnost u vremenima

Spomenut ću samo ideje — iskricе. Leon XIII. je iz uvida u Tomina djela mogao napisati ovo: »Toma je nauku *prošlosti* na divan način i sjedinio, sredio, i povećao je vrlo vrijednim elementima.« Tako piše Leon XIII., a ujedno ponavlja s Kajetanom, najistaknutijim komentatorom sv. Tome, da je svetac maksimalno poštivao svete pisce prošlosti, pa je time upravo i baštiniо um svih njih. On je njihovo naučavanje, kao razasute dijelove nekog organizma, združio i sazdao u jedno ili, poput oceana, primio mudrost iz rijeka i pritoka prošlosti u svoje krilo (Leon XIII. u enciklici *Aeterni Patris* od 4. VIII. 1879.).

Koliko je Toma bio prisutan u *svojoj sadašnjosti*, najbolje pokazuju njegova djela. Sva je crkvena, društvena, filozofska i teološka pitanja svoga vremena duboko analizirao, spremno rješavao. Prošlost je iskoristio, ali je slušao bilo svoga vremena pa je, prema svjedočanstvu Vilima de Tocco, u usporedbi s prošlošću, donio *nove* članke, *nov* i jasan način iznošenja istine, *nove* razloge ili dokaze, *novo* svjetlo, *nova* mišljenja, *novo* nadahnuće (*Vita S. Thomae*, pogl. 14., u izdanju Prummer, str. 81.).

A što reći o *budućnosti*? Leon XIII. je u prije navedenom dokumentu ustvrdio da je Toma ostavio moćne razloge kojima je moguće izbjeći mnoge stranputice što će ih donijeti budućnost. Pavao VI. dana 12. III. 1964. uvjerava da je Tomina nauka sposobna korisno i stalno omogućiti da vjera ubire plodove svoga razvoja (vidi Jordan Kuničić, *Čovjek svih vremena*, Korčula 1971., str. 84—92.).

Možda će netko reći: to su samo sudovi drugih. Tako je. Ali ako poznajemo nauku sv. Tome, ova su svjedočanstva suvišna, ako je ne poznajemo, ona nas neće uvjeriti. Prema tome, bit će bolje da iz ovih tvrdnji izvučemo pouku kako se treba ravnati prema prošlosti, s kojom treba biti u kontinuitetu, prisutni u sadašnjosti, kojoj dugujemo egzistenciju, a uvijek očima uprtim u budućnost.

Prema prošlosti

Upravo život u sadašnjosti sili nas da tražimo ide li naše vrijeme u tom pitanju pravim putem ili ne. Čujmo riječi Pavla VI.! Što on opaža?

Filozofi izvan konfesije budno paze da vjerno prenesu misli svojih učitelja iz prošlosti. U prostoru vjere opaža se da neki nastoje sasvim prekinuti s prošlošću, s predajom, s vjerskim pokladom. Vođeni su nekim snobizmom rušenja, prezira prema svima koji s njima ne dijele razorne ideje. Ako izgubimo vezu s vjerom ukoliko je ona ušla u svijet u određenom vremenskom razdoblju, s Kristom, moglo bi se dogoditi »da se nademo kao brodolomci u misterioznom vrtlogu vremena, a da nemamo ni pojma ni sposobnosti da idemo putem koji nas čeka« (*L'Observatore Romano* od 30—31. X. 1972.).

To je najgore: neodgovorno — ako je neodgovorno — kidanje s korijenom vjere. Ali ta se težnja proteže i na druga područja. Isti Pavao VI. provodi tu analizu. Kršćanska disciplina, kršćansko bogoslužje, njegova pobožnost, duhovnost, askeza itd. prokušane su i istinske vrednote. Za njih i danas nose garanciju poruke i smjernice Učiteljstva Crkve. Oplodili su ih sveci svojim životom i svojim djelovanjem. Proživljuju ih vjernici. Vrijeme ih je učvrstilo. Uza sve to manija rušenja ne staje.

To bi bogato i dragocjeno nasljedstvo danas neki konformistički, svjetovnjački mentalitet htio ugroziti, raspršiti. A lako je oduzeti i uništiti, no nije lako srušeno zamijeniti, ne bilo kako, nego tako da se dobije autentična, istinska vrijednost. Zacijelo se obnova ne postizava lijepim, zvučnim riječima, pseudotehničkim žargonom, neologizmima i sl. (Vidi *Vjesnik nadbiskupije splitsko-makarske* 1/1973., str. 36.)

Ovdje nije mjesto da se ističe kako je pogibeljno kidati s prošlošću u prostoru vjere, što znači jednostavno kidati s vjerom. Jer u vjeri dogme su uvijek iste (D 3020). One s vremenom ne primaju drugo, protivno značenje (D 3043). Samo *integralno* prihvaćanje vjerskih istina učlanjuje potpuno u Crkvu, govori Drugi vatikanski sabor (LG, br. 14). I danas se za spasenje traži jedinstvo vjere i zajednička disciplina (LG, br. 23), te je neophodno nužno čuvati Predaju (DV, br. 10). Vjera je uvijek poslušnost, potpuno predanje Istini u ljubavi (DV, br. 5).

Pogledajmo pitanje s ljudskog gledišta! Sv. Toma je shvaćao ljudski rod kao javnu zajednicu pod Božjom upravom (I—II q 100, a. . 5: »res publica hominum sub Deo«). I u svijetu se sve odvija po zakonu međusobne ovisnosti i uzročnosti. Tako je i na polju spoznaje

istine. Nitko nije u stanju otkriti svu istinu. pisci prošlosti pomažu nam *direktno* kad nam pružaju materijal koji mi uzimamo kao polaznu točku za naša daljnja istraživanja. Pružaju nam i *indirektnu* pomoć time što uočujemo njihove pogreške ili zablude pa se ovih čuvamo i vježbamo svoju pamet. Što je dobro, primamo; što je loše, ispravljamo (*In Metaph. Ar.*, br. 287—288; 2566). Zbog toga smo pozvani da prema svima osjećamo zahvalnost, jer su nam poklonili neka dobra, recimo: poticaj da tražimo istinu.

Pogledajmo samo s kakvim pijetetom Toma govori o poganskim tra-gaocima za istinom! Konstatirajući kako ti umnici nisu bili u stanju da otkriju može li čovjek naći sreću i gdje je može naći, osjećajno priznaje kako su njihovi divni umovi (*»praeclara ingenia«*) zbog toga trpjeli (III CG 48). Razumije se, Tomu prema nijednom piscu ne vodi kult ličnosti, jer njemu nije prvotno stalo *tko* govori, nego *što* govori, dapače, ponešto ironično, piše: »Za moju pamet ne predstavlja nikakvu vrijednost znati što ti misliš ili namjeravaš, nego jedino u čemu je *istina*« (I Pars, q. 107, a. 2).

Pouku, dakle, u svom stavu prema prošlosti crpimo u Tominim riječima da iskreni tragalac za istinom ne smije ništa prezirati od prošlosti i ništa mimoići (*In III Politicorum*, lect. 6, br. 395. u izdanju Spiazzi 1951.), ali s druge strane spoznaja istine ne ide za tim da dozna što pojedinci misle, nego što uključuje istina, ona objektivna istina (*In I De coelo et mundo*, lect. 22, br. 8).

U sadašnjosti

Htjeli mi to ili ne, živimo u sadašnjosti, u svome vremenu. I moramo živjeti, tj. voditi brigu o tome da budemo doista apostoli istine u sadašnjosti. Osluški-vati potrebe sadašnjosti, pružati joj lijek, govoriti njezinim jezikom, i to tako da se vječne istine utjelove u promjenljivosti vremena što dolazi i odlazi.

Toma bi nekim današnjim teološkim piscima vjerojatno rekao da bi bilo pošteno i pravedno ne samo poštivati sve vjerske istine, potpuno i vjerno, jer su one polazna točka svega teološkog razmišljanja (II-II 1, 5 ad 3), nego da se u tom vjernom prihvaćanju vjerskih istina odigrava proces našega spasenja za sva vremena (I Pars, q. 1, a. 1). Kako bi čovjek mogao težiti prema sreći, prema životnoj punini, ako ne zna gdje se ona nalazi i kako do nje doći?

S tim u vezi Toma bi po svoj prilici trezveno i mirno rekao nekim današnjim piscima da nema smisla sanjariti o nekoj osobnoj kompetentnosti da se apsolutistički odlučuje gdje je istina i što moramo činiti da ostvarimo svoj životni poziv. Faktori su nam spasenja u biti poznati, i oni su davno određeni. Među njima je Crkva. Toma bi rekao: ako naučavanje značajnih katoličkih mislilaca posjeduje neki autoritet, ovaj

dolazi jedino od Crkve, i ima toliku vrijednost koliku im daje Crkva. Stoga zaključuje da treba više uvažavati što naučava Crkva, nego što misli Augustin, Jeronim ili bilo koji drugi pisac (II-II 10, 12).

S neispravnim stavom prema vjerskim istinama i prema Crkvi usko je povezan još jedan više nego mutan stav mnogih današnjih pisaca. Radi se o tome da danas vjernici, koji imaju pravo čuti svu, potpunu i autentičnu vjersku istinu, ostaju u sumnji, jer ih je pisanje i propovijedanje nekih »učitelja« vjere dovelo do toga. A jadan je čovjek u dvoumici. Sličan je čovjeku u lancima. Sjetimo li se pritom da te sumnje mogu dovesti u pitanje ispravnost stava u pogledu spasenja, neće nas začuditi Tomine riječi o sijačima dvoumica. Oni kopaju jamu, ne pokrivaju je, i nevješti u nju upadaju. U tom slučaju krivnju snose ti sijači dvoumica ili sumnja. Toma je izrekao i načelo: »*Idem est dubitationem movere et eam non solvere quod eam concedere*« — »Nabaciti sumnju i ne riješiti je zapravo je isto što i složiti se s njom« (u govoru na sveučilištu u Parizu 1270., u izdanju P. Uccelli, *Sermones anecdoti*, Mutinae 1879., str. 71., vidi kod Ramirez, *De auctoritate doctrinali S. Thomae Aquinatis*, Salmanticae 1952., str. 170—171.). Eto, tu bi Toma zapodjenao prijepor s mnogim korifejima sterilnog filozofskog i teološkog problematiziranja.

Povjerenje u istinu zahtijeva mnogo toga. U prvom redu Toma ima u vidu stvaralačku Božju intervenciju kojom je »zacrtao narav« svakoj stvari napose i spletu svih stvari u svemiru. Stvoritelj je odredio povijesnu i nadpovijesnu narav ovom ili onom biću, strukturne zakone prema drugim bićima, njezine vlastitosti itd. Ta je narav mjerilo istine i bit će autentična ili ne prema tome odgovara li Božjem planu. Čovjekova je dužnost da čita narav, naravne zakone, jer u tome se nalazi »pečat« Božje volje. Zbog toga Toma uvelike preporučuje čitanje knjige prirode (II CG, pogl. 2—3.). I formulira pravilo koje može poslužiti kao izazov ili oklada za sve pristaše hermetički zatvorenog humanizma. Toma piše: »U svemu što mislimo moramo se upriličiti naravi stvari, osim ako nešto misli Bog, jer njegov je autoritet iznad naravi (prirode) (I P 99, 1).

Na tome se temelji Tomin stav prema tzv. objektivnoj istini. Ako je Bog stvorio bića, njihovu narav, dao im osobine, zakone i sl. (I P 16, 6), mi moramo misliti prema strukturnim zakonima svakog bića. A ti su zakoni danas i sutra isti (II-II 60, 4 ad 2). Tu ne smijemo gledati na Petra i Pavla, jer, govorili su stari, a ponavlja Toma: može nam biti prijatelj Sokrat, no još nam veća mora biti prijateljica *istina* (*In eth.*, br. 75—79).

Uzmemo li u obzir tu ontičku podlogu svakog bića i svih njegovih veza s drugim bićima i njegov položaj u svijetu, moramo reći da je svako biće, ukoliko je prisutno u bitku utoliko prisutno i u istini. Hoćemo reći da se i svaka pogrešna misao, svaka zabluda, temelji zapravo na nekoj istini (istinitosti), te da nema spoznaje, niti krivog mišljenja, a da se u

njemu ne bi moglo naći bar nešto istine (I P 17, 4 ad 2; II-II 172, 6; *In eth.*, br. 140).

Zašto je, dakle, Toma prisutan u svakoj sadašnjosti? Jer misli pameću kojom, *mutatis mutandis*, misle svi ljudi, upotrebljava temeljne kategorije kojima se služe svi ljudi (koliko? kakvo? zašto? itd.) i umuje u svjetlu načela dovoljnog razloga, uzročnosti, identiteta ili protuslovlja, svrhovitosti itd. Nije bio smion, nego istinski realan Pio XI. kad je rekao da Tomina nauka ne može doći na manje, jer bi morala doći na manje objektivna vrijednost stvari (vidi *Angelicum* 6/1929., str. 10.).

Način govora također je na određen način suvremen. Piše da svaki govornik, propovjednik, učitelj, odgajatelj i sl. mora govoriti tako da način govora odgovara svrsi spasenja (II-II 124, 6). A neće odgovarati tom zadatku, niti će imati ploda ako govornik ne prosvjetljuje pamet slušalaca, ako ne pokreće osjećaje i ne potiče ih na djelovanje (II-II 177, 1). Eto pravila didaktike, načela zornosti, zavičajnosti i drugih, koja idu za tim da nastavu učine živom, aktivnom, životnom i djelotvornom.

Govoriti o tome koliko je Toma prisutan u našem vremenu za neke je izazov, jer ga, naime, ne poznaju, te ne znaju lučiti ono što je bitno od onoga što je prolazno. Takvi treba da najprije sjednu za stol, da čitaju njegova djela i misle, da misle i opet čitaju i misle. Sigurno se neće pokajati. Nešto će naći. I više nego što su mislili.

Kad bismo, dakle, htjeli poentirati jednu vremensku razliku, uvjeren sam da bi poenta bila na sadašnjosti. Živimo u ovom vremenskom razdoblju. Odgovorni smo prije svega za ono što radimo danas, sada, ovdje. Prema tome, s jedne strane ostaje nepobitna istina da je čovjek vezan i uz prošlost i da mora misliti i na budućnost, ali mjerodavna je prije svega i nadasve *sadašnjost*. Tko vrši svoju dužnost u sadašnjosti, automatski poštuje prošlost i sprema sretniju budućnost. U čemu je vjernost? U poštivanju načela, u ortopraksi, u ostvarivanju ljubavi i solidarnosti. Takav stav nosi u sebi sva vremena.

Za budućnost

Jedan je umnik pisao da ima knjiga koje su jasne na prvi pogled, ali, koje postaju to nejasnije što ih više čitamo, što ih više razmatramo. A ima knjiga koje su na prvi pogled nejasne, no postaju jasnije što ih više čitamo i dublje promatramo. To posljednje vrijedi osobito za sv. Tomu. (E. Gilson, *Saint Thomas d'Aquin*, Paris 1930., str. 16.)

Tako će biti i u budućnosti. Zlato se krije u dubinama. I s te strane može se reći da će Toma živjeti i u budućnosti, jer je pun sadržaja. Odgovarao je na pitanja što ih svakom čovjeku postavlja tajna života. A taj će zanimati ljude dok budu živi. Da je Toma gradio kojekakve lepršave tvorevine, trajnost bi mu bila ograničena na njegovo vrijeme, a budućnost bi mu spremala zaborav i arhivsku egzistenciju. Toma je bio

vjeran riječi, naravi, konkretnom životu, govorio je svima dostupnim jezikom koji, iako su besmrtni sadržajem, ne prestaju biti dostupni svim ljudima.

Suvišno je spominjati da čovjek po dobrim djelima živi uvijek i da živi u ljudima dokle god oni sebe izgrađuju na djelima mrtvih. Tako je Toma rekao da pisac živi dok se njegova djela čitaju (III P 59, 5). Toma će kao svetac, filozof i teolog živjeti i ubuduće.

Danas se mnogo govori o futurologiji. To bi bila znanost o budućnosti, o budućim događajima. A poznavati buduće događaje možemo samo ukoliko poznajemo uzroke tih budućih zbivanja. Ako ti događaji ovise o slobodnoj ljudskoj volji, njihovo je predznanje vrlo oskudno, konjekturalno (I P 14, 13; 171, 3; 172, 4). Ali ipak moguće je nešto i o tome znati.

Kako? Toma kaže da iskustvo (recimo: statistika itd.) poučava ljude da se u određenim situacijama redovito zbivaju određeni događaji, npr. da se samoubojstva događaju pretežno u određeno godišnje doba, kod ovog ili onog naroda. Na temelju toga mogu se pojedinosti, koje su beskrajne ili bezbrojne, reducirati na neke kategorije, tvrdnje ili »zakone«, recimo bolje: pojave »ut in pluribus«, i na taj način spoznatljive (II-II 47, 3 ad 2). Uvijek, ipak, ostaje velika mogućnost da i ti podaci variraju, jer sve što ovisi o slobodnoj volji čovjeka podložno je nestabilnosti, promjenljivosti.

Tomi pripada na određen način budućnost, jer je njegova nauka bremenita mislima, nabijena istinom, sustavno izložena. Znamo točno »tko pije, a tko plaća«. Ona je u divnom skladu s vjerom. A svojim životom pokazao je plodnost svoje nauke (Leon XIII. u *Cum hoc sit* od 4. VIII. 1880.). Nije ona za sva vremena zato što je to *njegova*, nego zato što — rekao bih paradoksalno — *nije njegova*, što je u skladu s vjerom. A ne bi mogla biti u skladu s vjerom danas kad ne bi bila i sutra, jer vjerske istine ne mijenjaju svoj smisao.

Na kraju jedno pitanje. Što bi Toma rekao o onima koji npr. crkvenu umjetnost ili obrede ili disciplinu žele tako urediti da bude od koristi sutrašnjici, iako današnjici takvi pothvati katkad ne pristaju, npr. jer vjernici tu vrst umjetnosti ne asimiliraju, jer ta vrst glazbe ne odgovara ni smjernicama Crkve, ni narodnom melosu, ni ozbiljnosti: jer su ti obredi bez vizuelnog elementa, bez simbola, ili su apstraktni i narodu nerazumljivi; jer ta disciplina možda odgovara »eliti« ili možda onima koji žele loviti u mutnom?

Ne znamo posve sigurno, ali slutimo. Mnogi žele graditi budućnost ne respektirajući sadašnjost. Kako opravdavaju svoj raskorak s crkvenim smjernicama? Toma bi vjerojatno rekao da tako nešto znači guranje glave u utopiju, a svakom vremenu pristaje u prvom redu vlastita briga. Od čovjeka se traži da vrši svoju dužnost, ono što mora raditi u svom vremenu. Ako je danas vjeran, budućnost ga neće optuživati, ako danas nije vjeran, ni sutrašnjica ga neće pohvaliti (II-II 49, 6; 55, 6 i 7). »Su-

trašnji će se dan brinuti za se! Svakom je danu dosta njegove muke» (Mt 6, 34). Kako može biti ugodna briga za sutrašnjicu ako netko u današnjici stvara nered, mutež u teoriji i praksi, nastupa apsolutistički, osobito u kritiziranju drugih . . .

Preterana ili neumjerena briga za sutrašnjicu ne samo da prelazi okvire prave vrline nego nije u skladu niti s kršćanskom nadom. Kad kažemo da je kršćanska nada mirna, izvjesna i predana, onda hoćemo reći da projicira čovjeka u budućnosti vječnog spasenja, i to na temelju izvjesnosti vjere koja jamči da je Bog milosrdan, da je vjeran u svojim obećanjima i da je svemoguć. Oni koji drže da su natrpani brigama za sutrašnjicu zbog ljubavi prema njoj, zaboravljaju da je samo sutrašnjica vječnosti izvjesna na bazi kršćanske nade i kršćanskog života. Ishod ovozemnih, ljudskih briga, prognoze umjetničkih kretanja ili prolaznih obrednih propisa posve su nestalni, pa niti ne zaslužuju da im se čovjek toliko posveti. Ili je možda u toj trci za budućnošću previše egoizma ili se možda traži *alibi* za opravdanje neautentičnosti i jeftinog života u sadašnjosti . . .

*

Kako je Toma spojio sva vremena? Živio je potpuno, vjerno u svoje vremenu. A *vjernost* je osnovna krepost kršćanina. Vjernost u malome sjeme je velikih dostignuća (Mt 25, 21). Ne mislimo da smo dovoljno vjerni u sadašnjosti pa da možemo predvidjeti i obveze sutrašnjice. To je odviše smiono, jer nitko ne zna koji će se činioci umiješati pa promijeniti tijek zbivanja. Nestalna su ljudska predviđanja onoga što ovisi o ljudskoj slobodi i o još koječemu drugom.

Ako, dakle, želimo spajati vremena, naučimo od prošlosti i iskoristimo je za svoj rast — budimo u vremenu u kojem živimo obavljajući svoje dužnosti kako od nas traži kršćanska ljubav — a mislimo na budućnost kao na putokaz da ne zalutamo s puta sreće. Budimo prije svega ono što jesmo: sinovi, vjerni sinovi svoga vremena. Time ćemo nastavlјati prošlost, obogatiti sadašnjost i postaviti polazište sretnije budućnosti.

THOMAS VON AQUIN DIE ZEITEN VERBINDET

Zusammenfassung

Der hl. Thomas von Aquin wird im Artikel vom Verfasser als der Mann, »der die Zeiten verbindet«, charakterisiert. Thomas hielt die Lehre der Vergangenheit in Ehren, lebte aber auch ganz in seiner Gegenwart. Er gab tiefe Analysen verschiedener kirchlicher, gesellschaftlicher, philosophischer und theologischer Fragen seiner Zeit, und versuchte auf sie eine Antwort zu finden.

Das Menschengeschlecht sah Thomas als eine Familie unter der Führung Gottes an. Die Vergangenheit bietet uns daher direkt den Stoff für unsere Untersuchungen und indirekt die Hilfe, die in der Vergangenheit begangenen Fehler zu verbessern. Mit besonderer Pietät sprach Thomas über die »praeclara ingenia« der heidnischen Wahrheitsforscher, denn ihm war es viel wichtiger, WAS jemand sagt und nicht so sehr WER etwas sagt.

Thomas kan aber auch uns belehren, wie wir die Gegenwart zu meistern haben. Es ist vor allem wichtig, die Glaubenswahrheiten zu wahren und zu schätzen, wobei die Lehrautorität der Kirche einen besonderen Platz einnimmt. Thomas war aktuell, weil er eine allen Menschen verständliche Sprache und sprachliche Kategorien gebrauchte. Die Redeweise muss jedoch immer Dienst des Heilswerkes sein.

Die Lehre des hl. Thomas gibt uns schliesslich auch Weisungen für die Zukunft. Er hat darauf hingewiesen, dass uns die Erfahrung (wir würden heute sagen: die Statistik) viele Einzelheiten bietet, die uns erlauben, sie auf einige Kategorien, Thesen oder »Gesetze« zurückzuführen. Daher gehört dem hl. Thomas, nach der Ueberzeugung des Verfassers, auch die Zukunft, weil seine Lehre objektiv, allgemein und glaubensgemäss ist.